

toată lumea iubește teatrul

tre bălării, o potecă înapoi spre caverna din zorii cuaternarului.

Iubesc teatrul fiindcă e o bucurie a lumii. O lumină eternă. O speranță inbranlabilă. O șansă poetică a umanului de a se regăsi mereu pe sine — chiar și în cele mai grele clipe; chiar și după cele mai grave, ale pierzaniei de sine. Și-apoi, dacă e să fac și o referire personală: mi-a oferit cele mai intense și mai durabile satisfacții, îi port recunoștință, îi sint îndatorat cu toată ființa; iar eu i-am dăruit cea mai mare parte (nu știu dacă și cea mai bună) a vieții mele.

■ Andrei Pleșu

Notă despre teatralitatea vieții

Ort de câte ori reflectăm la tema destinului, ori de câte ori încercăm, așadar, să deslușim „regia” ascunsă a unei biografii, reflectăm, inevitabil, asupra teatralității vieții. Destinul e un concept teatral. La fel, sentimentul că ești asistat, că stai, clipă de clipă, sub ochiul cristalin al vreunui zeu, face parte din cea ce am putea numi un înăscut „complex” teatral al umanității. Azi trăim mai rar și mai palid implicațiile unui asemenea complex. Dar eroii Iliadei, de pildă, se mișcau neîncetat în raza lui, convinși cum erau că fiecare împrejurare a vieții e efectul unei manevre divine. A resimți realul ca pe un spectacol pentru olimpici, a-ți înțelege identitatea ca pe un rol — iată elemente constante ale mentalității grecești. Iar cuvântul „teatru” în lumea grecilor s-a născut: theatron unește în câmpul său semantic ideea de „observație” nemijlocită (theorema) cu aceea de „spectacol” (thēama) și cu sap-

tul mirării și al admirației (thaumázēin). Incepi cu văzul (theorfa) și sfârșești cu o uimire. Aceasta e experiența oricărui spectator (theorós). Iar viața omului — fie că e „viață de spectator” (theoretikós bios) ca a filosofilor, fie că e viață de „personaj”, viață „jucată” sub o regie străină — cade, fatal, sub incidența unei misterioase teatralități. Ca orice spectacol, viața omului e o permanentă convertire a vizibilului în mirabil. Aproape că s-ar putea judeca reușita unei vieți — ca și aceea a unui spectacol — prin deschiderea ei către categoria mirabilului, iar nereușita, printr-o închidere în vizibilul sterp, în platitudinea strictei senzații, a actului brut.

Toate artele sfârșesc prin a invoca o altă lume decât cea la îndemână. Singur teatrul dovedește că locul altceva-ului nu e altundeva decât în lumea obișnuită. Și tocmai amestecul acesta de verosimil și miraculos, de imediatețe și stranietate, de previzibilitate și surpriză, constituie dificultatea și fascinația teatrului. El se raportează la lume ca la o „înscenare” ce trebuie deconspirată. El vede „joaca” dindărătul gravității și abisurile pe care le camuflează plictiseala cotidiană. Teatrul așază lumea cu capul în jos, ca pentru a-i golii buzunarele: aparențele își pierd evidența, iar substraturile inevitabile sint date în vileag. Prin excelență dezvăluitor — ceea ce se exprimă în ridicarea inaugurală a cortinei — teatrul e un discurs despre nuditatea realului, despre ce rămâne din el, când îi întrezărești motivațiile...

Cît despre spectator, el e pus de teatrul modern în condiția în care erau pușt de Homer zeii Iliadei asistă suveran cum se fac și se desfac destinele altora. Doar că spre deosebire de Zeus, de Athena, de Hermes și de Apollon, el nu poate să intervină. E un deus otiosus, un privitor lenes, care are numai puterea de a judeca. A merge la teatru e a recupera o urmă de demiurgie, a încerca să înțelegi cum arată viața planetei de la înălțimea unei galaxii...

toată lumea iubește teatrul